

Ledenbericht

1e jaargang, no. 1 - september 2015

Van de redactie

Voor u ligt de eerste uitgave van het Ledenbericht van het Humanistisch Verbond, afdeling Den Haag.

Als gevolg van het opheffen van de Humanistische Alliantie Haaglanden per 1 januari 2015 vervielen ook de website, het e-mailadres en de papieren nieuwsbrief. In januari heeft het bestuur een nieuwe website ontwikkeld en een nieuw e-mailadres. Omdat digitale berichtgeving niet alle leden bereikt, heeft het bestuur besloten driemaal per jaar een papieren Ledenbericht uit te brengen.

Gezien de frequentie van verschijning is het niet mogelijk altijd actueel te zijn. Voor de laatste informatie verwijzen we u naar de website van HV Den Haag: www.humanistischverbondenhaag.nl, de landelijke website van het Humanistisch Verbond

en de attenderingen per e-mail. Mocht u deze laatste nog niet ontvangen, geef uw (nieuwe) e-mailadres dan door aan het secretariaat. (info@humanistischverbondenhaag.nl).

Vanaf september 2015 zullen alle activiteiten in het Koorenhuis aan de Prinsegracht 27 plaatsvinden. U kunt daar voortaan terecht voor onder meer de Humanistische Cafés, debatten en andere bijeenkomsten. Het Koorenhuis is zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer en is een mooie, historische locatie in het Haagse centrum. In september starten we met een nieuwe activiteit, de bezinningsbijeenkomsten Stil

de Tijd. In het najaar willen we extra aandacht besteden aan onze beroemde stadsgenoot, Baruch de Spinoza. De Humanistische Cafés in september en oktober zullen daarom in het teken staan van zijn gedachtengoed en op 17 oktober organiseren we een Spinozadag met een wandeling, een excursie en een lezing. In september en november worden de cursussen Kopstukken van het Humanisme en Klassieke Levenskunst aangeboden. Het programma voor december is nog in voorbereiding.

En nog wat verder vooruitkijkend. In 2016 bestaat het Humanistisch Verbond afdeling Den Haag 70 jaar. We zullen daar zeker aandacht aan besteden. Heeft u ideeën of oude documenten die interessant kunnen zijn, neem dan contact met ons op.

Vacature voorzitter

Met ingang 1 oktober 2015 treedt Marjan Duijm af als voorzitter van het Humanistisch Verbond, afdeling Den Haag. Het afdelingsbestuur wil de vacature zo snel mogelijk invullen en roept potentiële kandidaten op zich hiervoor aan te melden.

HV Den Haag is een relatief grote afdeling met circa 650 leden, een (beperkt) aantal actieve vrijwilligers en een 'gezonde' financiële positie. Het bestuur bestaat uit een algemeen en een dagelijks bestuur. Het bestuur vergadert circa 8 keer per jaar. Het takenpakket van het bestuur bestaat uit het maken van een jaarplan, het organiseren van het jaarprogramma, de financiële afwikkeling inclusief begroting en jaarcijfers, de uitvoering van de humanistische dienstverlening door vrijwilligers, communicatie en pr, afstemming met het landelijke bureau, het internationale humanisme en het organiseren van de algemene ledenvergaderingen.

De voorzitter geeft leiding aan het algemeen en dagelijks bestuur, draagt zorg voor een evenwichtig en goed functionerend bestuur en ziet toe dat afgesproken taken worden uitgevoerd. Hij/zij is het gezicht naar buiten

en draagt het humanistisch gedachtengoed actief uit.

De voorzitter deelt de humanistische waarden, is een verbindende persoonlijkheid en is in staat op een constructieve manier samen te werken met leden en andere geïnteresseerden, alsmede met externe partners. Als *boegbeeld* van de afdeling is de voorzitter communicatief en sociaal vaardig en beschikt over aantoonbare bestuurlijke ervaring. Het tijdsbeslag van het voorzitterschap bedraagt gemiddeld 4-6 uur per week.

Indien u belangstelling heeft, kunt u reageren naar mailadres: info@humanistischverbondenhaag.nl.

Voor nadere informatie m.b.t. het voorzitterschap kunt u terecht bij de huidige voorzitter Marjan Duijm: 06-21.22.70.91 of marjanduijm@gmail.com.

Agenda

8 september, 13 oktober en 10 november

Bezinningsbijeenkomsten
'Stil de Tijd'

16 september t/m 14 oktober

Cursus Kopstukken van het Humanisme

24 september, 29 oktober en 26 november

Humanistisch Café

4 oktober

Socrateslezing

13 oktober

Humanisme in de Wijk

17 oktober

Spinozadag - excursies en lezing

9 november t/m 14 december

Cursus Klassieke Levenskunst

Activiteitenoverzicht

Bezinningsbijeenkomsten Stil de Tijd

Dinsdagavonden 8 september, 13 oktober en 10 november, 19.30 - 21.30 uur, Stijkamer Koorenhuis, Prinsegracht 27.

De bijeenkomsten worden in samenwerking met het landelijke HV-bureau georganiseerd en begeleid door José Krijnen. Per bijeenkomst wordt een thema omkleed met muziek, poëzie, verhalen en een overweging.

Kosten: Geen. Aanmelden per e-mail.

Humanistisch Café

Donderdagavond 24 september, 29 oktober en 26 november, Stijkamer Koorenhuis, Prinsegracht 27, Den Haag.

Aanvang 18.00 uur (inloop v.a. 17.30 uur). Toegang gratis, drankjes e.d. voor eigen rekening.

Elke laatste donderdag van de maand (niet in juli, augustus en december) organiseert het Humanistisch Verbond Den Haag een Humanistisch Café met interessante lezingen en discussies. De komende Humanistische Café's zullen in het teken staan van de filosoof Spinoza.

Socrateslezing Amsterdam

Zondag 4 oktober, De Rode Hoed, Amsterdam, door Ewald Engelen. Het thema is economie, geld en humanisme.

Ewald Engelen is financieel geograaf en publicist en promoveerde als politiek en sociaal filosoof.

We bieden leden die de Socrateslezing in Amsterdam willen bijwonen busvervoer aan (minimum van 20 aanmeldingen).

Aanmelden busvervoer: info@humanistischverbondenhaag.nl.

Kosten: € 10,00 (HV-leden) en € 12,50 (niet-leden).

Humanisme

Cursus Kopstukken van het Humanisme

De cursus is inmiddels volgeboekt. U kunt zich aanmelden voor de wachtlijst.

Woensdagavonden 16, 23 en 30 september en 7 en 14 oktober, 19.30 – 22.00 uur, Stijkamer Koorenhuis, Prinsegracht 27, Den Haag. Cursusleider: Jos de Wit.

Opnieuw biedt het Humanistisch Verbond afdeling Den Haag, gezien de grote belangstelling, de cursus Kopstukken van het Humanisme aan. De cursus wordt gegeven door Jos de Wit en is bedoeld voor een ieder die geïnteresseerd is in de ontwikkeling van het humanisme en dit graag met anderen op een interactieve wijze wil onderzoeken en bestuderen.

Besproken worden vijf grote denkers, die door woord en daad van grote invloed zijn geweest op het humanisme: Socrates, Erasmus, Voltaire, Marx en Sartre.

Jos de Wit studeerde geschiedenis in Leiden en volgde een aantal modules aan de Universiteit voor Humanistiek. Sinds 2003 geeft hij voor de verschillende afdelingen van het Humanistisch Verbond de cursus Kopstukken van het Humanisme.

Aanmelden: info@humanistischverbondenhaag.nl. Kosten: € 50,- (HV-leden) en € 65,- (niet-leden), inclusief (digitale) reader. Bij deelname het bedrag overmaken op bankrekening NL 65 INGB 0000 246879, t.n.v. HV afd. Den Haag e.o., o.v.v. cursuskosten Kopstukken van het Humanisme sept. 2015.

Cursus Klassieke Levenskunst

Maandagavonden 9, 16, 23 en 30 november en 7 en 14 december, 19.30 – 22.00 uur Stijkamer Koorenhuis, Prinsegracht 27, Den Haag. Cursusleider: Peter Harteloh.

Tijdens de cursus leert men scherper te denken over het leven en wat men echt belangrijk vindt. De deelnemers maken kennis met een vitaal en inspirerend humanisme. Zij krijgen een beeld van hoe

een humanist zin en betekenis aan zijn of haar leven kan geven en oefeningen om dit in de praktijk te brengen. Na een inleiding over de betekenis van levenskunst komen verschillende klassieke vormen van levenskunst aan de orde, zoals die van Socrates, Aristoteles en de stoïcijnen en Michel de Montaigne.

Na afronding van zijn geneeskundestudie startte Peter Harteloh met een studie wijsbegeerte. Na zijn proefschrift werkte hij als geneeskundige. In 2006 nam hij het besluit filosofisch te gaan leven om zodoende het denken en handelen met elkaar in overeenstemming te brengen en vestigde hij zich als filosofisch consultant.

Aanmelden: info@humanistischverbondenhaag.nl. Kosten: € 60,- (HV-leden) en € 75,- (niet-leden), inclusief (digitale) reader. Bij deelname het bedrag overmaken op bankrekening NL 65 INGB 0000 246879, t.n.v. HV afd. Den Haag e.o., o.v.v. cursuskosten Klassieke Levenskunst nov. 2015.

Just Peace Festival Den Haag

Vrede is voor de meeste Nederlanders een vanzelfsprekendheid, dat geldt niet overal ter wereld.

Den Haag staat van 18 t/m 27 september in het teken van het Just Peace Festival, met tal van activiteiten, zoals de Vredesloop op zaterdag 19 september, de Walk of Peace op zondag 20 september (start v.a. 13.00 u station Hollands Spoor) en het festival Peace in the Park in de Paleistuin v.a. 11.00 u.

Het Just Peace festival is een initiatief van diverse partijen in de stad in samenwerking met de gemeente Den Haag. Ook het Humanistisch Verbond, afdeling Den Haag is deelnemer. Just Peace komt voort uit de jarenlange traditie om in Den Haag - internationale stad van vrede en recht - de jaarlijkse VN Dag van de Vrede op 21 september te vieren.

Voor meer informatie zie: www.humanistischverbondenhaag.nl.

Terugblik

In de eerste helft van 2015 werden verschillende activiteiten georganiseerd, een korte terugblik.

Tijdens de Humanistische Café's hield Henk Voets in februari een lezing over Jean-Paul Sartre en Albert Camus, die beide als leidende figuren van het existentialisme worden beschouwd.

In maart vertelde Janny van Kuijen over haar boek 'Zonder franje' over haar moeder, Lena van Heijgen, geboren in 1911 en opgegroeid met acht broertjes en zusjes in de zogenaamde Van Ostadewoningen in de Haagse Schilderswijk.

Op 28 maart werd door HV Den Haag busvervoer georganiseerd naar de Socrates-lezing in Amsterdam. Ex-islamist Maajid Nawaz hield de lezing Van islamisme naar seculier liberalisme.

In mei hield Marco Oostdijk een inleiding over 'breed humanisme en religies' met een humanistisch spectrum dat loopt van religieus humanisme tot aan het atheïsme.

In juni vertoonde Ida Does haar indrukwekkende film over Anton de Kom, vrijheidsstrijder en verzetsheld, die zijn leven liet in concentratiekamp Neuengamme.

In februari en maart werd in het Koorenhuis de cursus Humanistiek en Politiek gegeven door Sid Lukassen en in mei en juni de cursus All you need is love? door Thijs Sins.

Op 11 april organiseerden we een arrangement bij theater De Appel in het kader van de toneelvoorstelling Zie de mens.

Spinozadag

Zaterdag 17 oktober. Tussen 11.00 en 18.00 uur organiseren we een dag die in het teken staat van Spinoza. We starten in de Haagse binnenstad met een wandeling langs locaties die van betekenis zijn voor de Haagse periode van Spinoza. Na de lunch vertrekken we per bus naar het Spinozamuseum in Rijnsburg, met rondleiding en toelichting. Om circa 15.30 uur zijn we weer terug in Den Haag, waar in het Koorenhuis een lezing over Spinoza wordt verzorgd door Jos de Wit. We sluiten daar met een borrel en hapjes. Na aanmelding ontvangt u eind september het volledige programma.

Aanmelden: info@humanistischverbondenhaag.nl. Kosten: € 10,00 (HV-leden) en € 15,- (introducees), excl. entree Spinozamuseum ad € 3,50 (met Museumkaart gratis). Bij deelname het bedrag overmaken op bankrekening NL 65 INGB 0000 246879, t.n.v. HV afd. Den Haag e.o., o.v.v. Spinozadag.

In voorbereiding

Aanwijzingen voor het goede leven

Lezing en debat met Erik Pool. Gaat het goed met jou en jouw leven? Aanwijzingen voor het goede leven verkent wat nodig is om je leven in vorm te krijgen. Erik Pool geeft te denken en zet aan tot handelen. Hij benut denkers als Plato, Aristoteles, Montaigne, Nietzsche, Foucault en Bieri voor onderbouwing van een 'eigen-wijze' bestaansethiek die uitmondt in de vraag: Betekent jouw leven genoeg? Erik Pool is o.a. oprichter van La Scuola | academie voor levenskunst.

Midwinterviering

De landelijke Midwinterviering vindt dit jaar plaats in Den Haag en wordt georganiseerd in samenwerking met het landelijke HV-bureau.

Midwinter is de dag van de winterzonnewende die in het noordelijk halfrond op of rond 21 december valt en de winter inluidt. Het is het etmaal met de langste nacht en de kortste dag. Daarna lengen de dagen en worden de nachten korter.

Midwinter werd in oude religies - en vaak ook nu nog - als een magische tijd beschouwd. Het zijn de dagen waarop men samen is met familie en vrienden en van de kerstboom, ook bekend als de joelboom. Aan de oorsprong van lichtjes in de boom staat een heidens gebruik. Vroeger maakte men vuren om de goden van de duisternis te verjagen. Bij humanisten staat bij de Midwinterviering het verbonden zijn met elkaar centraal.

Zie de mens

Op 11 april jl. had de afdeling Den Haag een voor de afdeling nieuwe activiteit georganiseerd, een bezoek aan een voorstelling van theatergroep de Appel. De voorstelling 'Zie de mens' is een theatermarathon waarmee De Appel de afgelopen jaren furore heeft gemaakt.

Tot nu toe werd de inspiratie voor de voorstellingen gevonden in de Griekse mythologie, nu was dit de christelijke methodologie. 30 leden waren op deze activiteit afgekomen. Zij kregen als extra een inleiding van de regisseur en de dramaturg van De Appel. Het was een bijzonder geslaagde middag en avond.

Uit de recensie van Jos Schuring:

Schrijver Erik-Ward Geerlings en regisseur Arie de Mol stelden zich voor Zie de Mens ten doel minder de nadruk op de mythe te leggen en meer op de mens Jezus. Mooi is te zien hoe de volgelingen van Jezus gezamenlijk worstelen met het in praktijk brengen van hun idealen: liefde en geweldloosheid. Hoe ingewikkeld dat is, blijkt voortdurend met als kantelpunt de tempelreiniging. Het is het moment waarop Judas de revolutie predikt en Jezus juist weg wil uit Jeruzalem om afstand te nemen van de politiek.

Geerlings en De Mol zochten ook naar de redenen waarom een eenvoudige timmerman zoveel navolgers kon krijgen: persoonlijke motieven en van puur economisch tot ideologisch. De voorstelling zette je op indringende wijze aan het denken over hoe ver je wilt gaan in het volgen van je idealen.

Humanisme in de Wijk

Dinsdag 13 oktober 2015, 10.30-12.30 u.
Locatie: Verenigingsgebouw Walboduin,
Alphons Diepenbrockhof 2 (ingang
Aaltje Noordewierstraat/achterzijde su-
permarkt Jumbo). Er is vrij parkeren en
tram 3 stopt voor de deur.

Dit jaar starten we met lezingen over het
humanisme in buurthuizen en bij wijk-
verenigingen. Op 13 oktober praat Hans
Gouweleew over 'Breed Humanisme'
bij de wijkvereniging Bohemen, Waldeck
en Kijkduin. Aanmelden: info@humanistischverbondenhaag.nl.

Kosten: € 2,50 (leden van de wijkvereni-
ging) en € 4,00 (niet-leden), incl. koffie,
thee en een koekje) ter plaatse aan de
wijkvereniging te voldoen.

Een luisterend oor

Humanistische Begeleiding door Vrijwilligers

Het Humanistisch Verbond afdeling Den Haag heeft ervaren vrijwillige begeleiders die bereid zijn om uw gesprekspartner te zijn. Zij beschikken over een rijke levenswijsheid en zijn getraind om volgens de humanistische levensbeschouwing met u in dialoog te gaan over uw levensvragen. De benadering is van mens tot mens, maar niet therapeutisch. Aan de dienst zijn geen kosten verbonden.

Tijdens het gesprek kunt u in alle openheid en vertrouwelijkheid van gedachten wisselen over hetgeen u bezighoudt en niet loslaat. Aanvullend en indien gewenst kan de vrijwilliger ook enige praktische onder-

steuning bieden, bijvoorbeeld in begeleiding naar het ziekenhuis, uw administratie of het even doen van een boodschap. Waar mogelijk en gewenst kan de vrijwillige begeleider u doorverwijzen naar professionele hulpverleners en daar met u naar toe gaan.

De HBdV is een reguliere activiteit van het Humanistisch Verbond afdeling Den Haag. 12 vrijwilligers zijn actief.

Wilt u gebruik maken van 'Een luisterend oor' of zelf vrijwilliger worden, neem dan contact op met een van de coördinatoren (zie colofon).

Boekrecensie

Het raadsel Spinoza

Wie was Spinoza? Wie was deze moedige zeventiende-eeuwse figuur, deze geniale filosoof die met zijn geschriften de wereld veranderde, maar op zijn 25ste in de ban werd gedaan door de hele joodse gemeenschap van Amsterdam, inclusief zijn eigen familie? Hoe zag zijn innerlijk leven eruit? En: wat was twee eeuwen later precies de fascinatie van de nazi's met Spinoza? Waarom roofden ze zijn bibliotheek leeg, maar verbrandden ze zijn boeken niet?

Deze vragen hielden de psychiater en romancier Irvin D. Yalom een half leven bezig. In zijn briljante roman, Het raadsel Spinoza, maakt hij niet alleen de filosoof tot mens, maar onthult hij ook de ware toedracht rond het 'Spinozaprobleem' van de nazi's.

De filosoof Spinoza staat bij velen in hoog aanzien maar geldt algemeen als een enigmatische persoonlijkheid, misschien minder door zijn filosofie dan door de feiten van zijn leven. Biografische gegevens zijn nauwelijks bekend. De roman is geschreven om het raadsel rondom de persoon van Spinoza te ontrafelen en om duidelijk te maken hoe Spinoza zijn evenwichtigheid en standvastigheid heeft kunnen herwinnen nadat hij door de joodse gemeenschap werd buitengesloten. Aan het boek ligt het idee ten grondslag om dit raadsel Spinoza op te lossen door een ander, minstens zo groot raadsel te op te lossen: waarom was de nazi-ideoloog Franz Rosenberg zo in Spinoza geïnteresseerd? Het verhaal, ver-

teld vanuit het perspectief van de alwetende verteller, speelt zich beurtelings af in het Amsterdam van de 17e eeuw en het Berlijn van het begin van de 20e eeuw. De oppositie tussen Spinoza en de nazi-ideoloog Rosenberg creëert een vervreemdende spanning, waar niet iedere lezer zich prettig bij zal voelen. De Amerikaanse psychiater schreef eerder romans over Nietzsche en Schopenhauer.

Wim Fievez

Het voert te ver om hier uitgebreid op het leven en de betekenis van Spinoza in te gaan. Maar misschien zet dit stukje u aan om (weer) eens op zoek te gaan naar de bekendste Nederlandse filosoof, tenslotte toch ook deels een Hagenaar.

Op zaterdag 17 oktober organiseren wij een Spinozadag met een wandeling in Den Haag, een bezoek aan het Spinozamuseum in Rijnsburg en een afsluitende lezing.

Colofon

Bestuur

Marjan Duijm (voorzitter)
Alexander Messelaar (vicevoorzitter)
Kees Overmeer (penningmeester)
Inge Camfferman (secretaris)
Marianne Banning-Mul (lid)
Helen de Raad (lid)
Hans Gouweleew (lid)

Secretariaat

Judith Mos

Adres: Torenstraat 172, 2513 BW Den Haag
Telefoon: 070-359 64 49 (u kunt uw boodschap achterlaten op het antwoordapparaat)
E-mail:
info@humanistischverbondenhaag.nl
Website:
www.humanistischverbondenhaag.nl

Humanistische Begeleiding door Vrijwilligers

Een luisterend oor

Coördinatoren:

Henny Peerlings en Miriam ter Luun
Telefoon: 06 8193 7263 (tijdens kantooruren)
E-mail:
hbv@humanistischverbondenhaag.nl

Redactie Ledenbericht

Alexander Messelaar
Inge Camfferman

Het Humanistisch Verbond, afdeling Den Haag is een afdeling van het landelijk Humanistisch Verbond en werkt vanuit de statuten en het huishoudelijk reglement van het Humanistisch Verbond.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij, Den Haag
Opplage: 700 exemplaren

Dit Ledenbericht verschijnt 3x per jaar